

WYROK Z DNIA 9 LISTOPADA 2011 R.

III KK 134/11

Warunek ponownego zaniechania ścigania wymagany do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia, nie dotyczy form postępowania przygotowawczego (śledztwo albo dochodzenie) oraz faz jego przebiegu („w sprawie” albo „przeciwko osobie”). Decydujące znaczenie ma wyłącznie wymóg dwukrotnego wydania postanowienia o umorzeniu postępowania albo o odmowie jego wszczęcia (art. 330 § 2 k.p.k.).

Przewodniczący: sędzia SN D. Świecki (sprawozdawca).

Sędziowie SN: J. Sobczak, W. Wróbel

Prokurator Prokuratury Generalnej: B. Mik.

Sąd Najwyższy w sprawie Elżbiety I., oskarżonej z art. 585 § 1 k.s.h., po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 9 listopada 2011 r., kasacji, wniesionej przez Rzecznika Praw Obywatelskich na niekorzyść od wyroku Sądu Okręgowego w L. z dnia 26 października 2010 r., uchylającego wyrok Sądu Rejonowego w B. z dnia 5 maja 2010 r.,

uchylił zaskarżony wyrok i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

UZASADNIENIE

Wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 5 maja 2010 r. oskarżona Elżbieta I. została uniewinniona od popełnienia zarzucanych jej w subsydiarnym akcie oskarżenia przestępstw z art. 585 § 1 k.s.h.

Apelację od tego wyroku wniósł pełnomocnik subsydiarnego oskarżyciela posiłkowego, zarzucając obrazę przepisu prawa materialnego, tj. art. 585 § 1 k.s.h. oraz błąd w ustaleniach faktycznych, będący wynikiem obrazy przepisów postępowania. W konkluzji domagał się uchylenia wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 26 października 2010 r., na podstawie art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. uchylił zaskarżony wyrok i umorzył postępowanie w sprawie.

Od tego wyroku kasację na niekorzyść oskarżonej wniósł Rzecznik Praw Obywatelskich, zaskarżając go w całości i zarzucając rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie prawa karnego procesowego, a mianowicie art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 330 § 2 k.p.k., polegające na wyrażeniu przez Sąd odwoławczy błędnego poglądu prawnego, że warunkiem koniecznym do wniesienia przez pokrzywdzonego subsydiarnego aktu oskarżenia jest wykorzystanie przez niego uprawnień przewidzianego w art. 306 § 1 k.p.k. również w stosunku do ponownego postanowienia prokuratora o odmowie wszczęcia postępowania przygotowawczego lub ponownego postanowienia o umorzeniu tego postępowania, wydane w warunkach, o których mowa w art. 330 § 2 k.p.k., podczas gdy prawidłowa analiza tego przepisu prowadzi do wniosku, iż wymóg taki nie wynika z jego treści. W konkluzji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna. W orzecznictwie Sądu Najwyższego, po nowelizacji przepisów dotyczących subsydiarnego oskarżenia, dokonanych ustawą z dnia 29 marca 2007 r. o zmianie ustawy o prokuraturze, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 64, poz. 432), wyrażono pogląd, że na ponowne postanowienie prokuratora o umorzeniu postępowania przygotowawczego, wydane w warunkach określonych w art. 330 § 2 k.p.k., pokrzywdzonemu, który uprzednio wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1 k.p.k., nie przysługuje zażalenie. Natomiast ma on prawo wniesienia aktu oskarżenia, określonego w art. 55 § 1 k.p.k., w terminie miesiąca od doręczenia mu zawiadomienia o postanowieniu prokuratora o umorzeniu postępowania przygotowawczego (por. uchwałę z dnia 20 marca 2008 r., I KZP 39/07, OSNKW 2008, z. 5, poz. 32). Podobnie w doktrynie stwierdzono, że użycie w art. 330 § 2 zd. 2 k.p.k. zwrotu „pokrzywdzony, który wykorzystał uprawnienia przewidziane w art. 306 § 1”, nie dotyczy korzystania z zażalenia teraz, lecz skorzystania z niego uprzednio, a więc o osobę, której zażalenie doprowadziło do uchylecia pierwszego postanowienia o odmowie wszczęcia lub o umorzeniu postępowania, co oznacza, że przepis ten eliminuje ponowną zaskarżalność wskazanych postanowień (por. T. Grzegorzczak: Kodeks postępowania karnego oraz ustawa o świadku koronnym. Komentarz, Warszawa 2008, s. 725; Hofmański, Sadzik, Zgryzek: KPK. Komentarz, t. II, Warszawa 2011, s. 273).

Pogląd ten należy zaakceptować, choć w doktrynie prezentowane jest także odmienne stanowisko, że ponowna decyzja o zaniechaniu ścigania musi być jeszcze zaskarżona przez pokrzywdzonego znów do sądu, jeżeli chce skorzystać z uprawnień z art. 55 § 1 k.p.k. (por. W.

Grzeszczyk: Nowela do Kodeksu postępowania karnego z dnia 29 marca 2007 r., Prok. i Pr. 2007, nr 7-8, s. 105-106; R.A. Stefański: Aktualny model zaskarżania postanowień o zaniechaniu ścigania karnego, Prok. i Pr. 2007, nr 12, s. 10).

Sąd Okręgowy w uzasadnieniu wyroku nie odwołał się jednak do tych poglądów, zaś prezentując własne stanowisko nie przedstawił argumentacji odnoszącej się do normatywnej zawartości art. 330 § 2 k.p.k. Trudno więc ustalić, jakimi względami kierował się ten Sąd wydając zaskarżone rozstrzygnięcie. Można też wnioskować, że Sąd Okręgowy uznał, że skoro początkowo postępowanie przygotowawcze prowadzone było w formie dochodzenia, a następnie w związku z uchyleniem zaskarżonego przez pokrzywdzonego postanowienia o umorzeniu dochodzenia, prowadzono postępowanie w formie śledztwa, które następnie też umorzono, to wymóg „ponownego umorzenia postępowania” odnieść należy także do jego formy. Jednakże w tej kwestii trzeba wyrazić pogląd, że warunek ponownego zaniechania ścigania wymagany do wniesienia subsydiarnego aktu oskarżenia, nie dotyczy form postępowania przygotowawczego (śledztwo albo dochodzenie) oraz faz jego przebiegu („w sprawie” albo „przeciwko osobie”). Decydujące znaczenie ma wyłącznie wymóg dwukrotnego wydania postanowienia o umorzeniu postępowania albo o odmowie jego wszczęcia (art. 330 § 2 k.p.k.).

Z powyżej wskazanych względów zaskarżony wyrok został uchylony, a sprawa przekazana Sądowi Okręgowemu w L. do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym. W tym postępowaniu, Sąd ten będąc związany przedstawionym zapatrywaniem prawnym (art. 442 § 3 k.p.k. w zw. z art. 518 k.p.k.), dokonana merytorycznej kontroli zaskarżonego wyroku pamiętając o tym, że ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz

niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 133, poz. 767), uchylono art. 585 k.s.h. oraz znowelizowano art. 296 k.k.

Na marginesie trzeba także wskazać, że Sąd Okręgowy rozpoznając apelację wniesioną na niekorzyść oskarżonej od wyroku uniewinniającego i stwierdzając z urzędu zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 9 k.p.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 9 k.p.k., co doprowadziło do uchylecia zaskarżonego wyroku i umorzenia postępowania, nie rozważył treści art. 439 § 2 k.p.k. Przepis ten zezwala sądowi odwoławczemu na uchylenie orzeczenia z przyczyn wymienionych w art. 439 § 1 pkt 9-11 k.p.k., tylko na korzyść oskarżonego. Kwestia ta nie była jednak przedmiotem zarzutu kasacji.

Z tych względów Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.